

Kratak pregled razvoja djelovanja europskih institucija na području zaštite djece od seksualnog iskorištavanja

Pitaje seksualnog zlostavljanja djece otvara se u cijeloj Europi u posljednjih 25 godina, a u posljednjih 15-ak godina ostvaren je znatan napredak u borbi protiv tog problema, no zadovoljavajući rezultati još uvijek izostaju jer istraživanja pokazuju taj problem ne samo da i dalje postoji, nego čak zahvaća veće razmjere. Većina zemalja Europe posjeduje neku strategiju rješavanja ovoga problema. Te se strategije razlikuju od zemlje do zemlje pa tako i njihova uspješnost. Iako su pojedine zemlje ostvarile značajne uspjehe u rješavanju ovog problema, nastojanja su europke zajednice za još učinkovitijem djelovanjem zbog činjenice, kako je spomenuto, daljnjeg postojanja istog problema, a ponajviše zbog činjenice da još mnoge zemlje (pogotovo zemlje Srednje i Istočne Europe) nisu razvile učinkovite strategije rješavanja tog problema. Zbog toga u pojedinim državama ovaj problem zahvaća veće razmjere i nameće se potreba prioritarnog djelovanja na njegovom rješavanju. Čak i ako problem seksualnog zlostavljanja djece u nekoj zemlji nije javno implementiran ne znači da on ne postoji. To je znak nerazvijene strategije njegova rješavanja zbog nedostatnih resursa ili najjednostavnije rečeno, nemoći društva da se uhvati u koštac s tim problemom.

Vijeće Europe više od 15 godina radi na području zaštite djece od seksualnog iskorištavanja kao i na području obiteljskog zakona. Prvi međunarodni tekst na temu seksualnog zlostavljanja djece je Preporuka (91) 11 o seksualnom iskorištavanju, pornografiji, prostituciji i trgovini djecom i mladima, 1991. U Stockholmu je 1996. održan 1. Svjetski kongres o komercijalnom seksualnom iskorištavanju djece. 2002. god. u New Yorku UN održao specijalnu sjednicu o djeci. 2001. god. Vijeće Europe je osnovalo Vijeće eksperata za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja koje je usvojilo novu Preporuku (2001) 16 o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja. Konvencijom o cyber-kriminalu dotaknuti su mnogi aspekti seksualnog iskorištavanja djece putem korištenja novih tehnologija. Osnivanje Skupine stručnjaka za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja kojoj je povjerena zadaća osiguranja učinkovitog nastavka rada nakon Svjetskog kongresa u Yokohomi, a obzirom na Budimpeštanski regionalni plan djelovanja, Preporuku (2001) 16, Konvenciju UN o pravima djeteta te ostale relevantne instrumente koje se odnose na zaštitu djece.

Problem seksualnog zlostavljanja djece

Postoji razlika po pitanju rješavanja seksualnog zlostavljanja djece između zemalja Zapadne Europe i zemalja Srednje i Istočne Europe. Dok Zapadna Europa razvija specijalne odgovore na različite vrste seksualnog nasilja, Srednja i Istočna Europa znatno zaostaju u djelovanju, uslugama i pristupima. Problem seksualnog zlostavljanja djece je što stručnjaci nisu skloni rješavanju ovih pitanja bez odgovarajućeg stručnog odgovora te etičkih i profesionalnih standarda.

Problem intervencija u obitelji je što većina roditelja nije naučila prepoznati znakove zlostavljanja, ne znaju o tome razgovarati, ne znaju gdje potražiti pomoć ili kako se snositi s osjećajem srama.

Kad je riječ o subjektima koji imaju zadaću rješavanja ovog problema, postoje razlike između pojedinih zemalja, a UK predstavlja uspješan primjer ostvarene suradnje u kojoj je raspodjela zadaća podijeljena između zdravstvenih stručnjaka, ureda za socijalnu skrb i policije.

Čl. 19. Konvencije UN o pravima djeteta daje široke smjernice za identifikaciju zlostavljanja djeteta, prijavu, istragu, tretman, daljnji rad i prevenciju.

Odbor za prava djeteta ističe :

- činjenice kako se zlostavljanje djeteta često ne prepoznaje
- pokretanje istraživanja i provedbu zakonskih reformi
- kako same zakonske odredbe nisu dostatne – moraju se prikladno provoditi uz ostale prateće mjere na području:
 - prevencije
 - identifikacije
 - istrage
 - tretmana (WHO 2002.)

Problem pristupa ovom problemu jest i zbog toga što je u Europi provedeno malo komparativnih istraživanja i uspostavljen mali broj baza podataka.

Kada govorimo o kriminološkim statistikama, u svim europskim zemljama podaci o seksualnom zlostavljanju djece umanjuju stvarnu sliku problema iz razloga što je kriminalistička statistika prikupljena na različite načine pa se podaci ne mogu usporediti. Van den Linden i suradnici (1998., Nizozemska) navode 4 izvora podataka o kaznenim djelima:

- ispitivanja žrtve
- statistika policije
- prijava kršenja zakona
- zatvorske statistike

Informacije službi za zaštitu djece

Sve zapadne zemlje imaju neki oblik službe za zaštitu djece, a nerijetko su to i nevladine organizacije. Odgovornost je uglavnom podijeljena između lokalne vlasti, zdravstvenih službi i nevladinih organizacija.

Istraživanje provedeno u Istočnoj Europi (Balachova i dr. 2001.) pokazalo je da službe za zaštitu djece u tim zemljama slučajeve seksualnog zlostavljanja djece nisu ni obrađivale na isti način kao zemlje Zapadne Europe.

Posljedice seksualnog zlostavljanja djece

Razlikujemo kratkoročne, srednjeročne i dugoročne posljedice seksualnog zlostavljanja djece (Macdonald 2001.).

*Posljedice u predškolske djece:

- iznimna agresija ili povlačenje
- iznenadno otvoreno seksualno ponašanje
- poremećaji u spavanju
- enureze

*Posljedice u djece školske dobi:

- izostanci iz škole
- pogoršanje ocjena
- simptomi graničnih poremećaja
- problem u socijalizaciji
- zbunjenost o seksualnom identitetu

*(Cremak and Molidor, 1996.)

Posljedice u adolescenata i osoba u ranoj odrasloj dobi:

- depresija
- anksioznost
- psihički poremećaji
- emotivni problemi
- problemi u ponašanju
- PTSD
- suicidalna ideacija
- pokušaj samoubojstva

*Seksualno zlostavljana djeca sklonija su:

- poremećajima u spavanju
- depresiji
- somatskim problemima
- pušenju
- uživanju alkohola i droga
- problemima u ponašanju (npr. krađa, bježanje)

*(Choquet i dr. 1997.; Edgardh and Ormstad, 2000.)

Kada je riječ o dugoročnim posljedicama, procjenjuje se da petina žena koje su bile žrtve seksualnog zlostavljanja kao djevojčice, pati od ozbiljnih psihičkih problema (Finkelhor, 1986.).

Dugoročne posljedice gotovo su jednake srednjoročnim:

- PTSD
- niska razina samopoštovanja
- depresija
- anksioznost
- strah od ljudi
- seksualni problemi

- samoranjavanje
- uživanje alkohola i droga

· veća vjerojatnost počinjenja seksualnih nedjela u odrasloj dobi (Runyan, 1998.)

Izvor: Seksualno zlostavljanje djece u Europi, Ibis grafika